

ÓFEIGUR SIGURDSSON

KNIHA

JÓN

Vyprávění o Jónovi

*listy, které psal své těhotné manželce,
když jedné zimy přebýval v jeskyni*

chystal příchod její

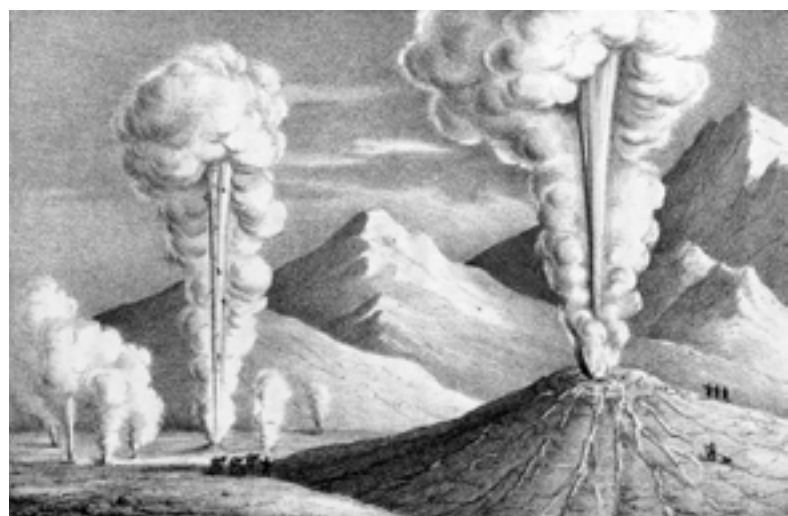

nových časů

PŘELOŽILA LENKA ZIMMERMANNOVÁ

KNIHA JÓN

Ófeigur Sigurdsson

Knihá

JÓN

Vyprávění o Jónovi

&

*listy, které psal své těhotné manželce,
když jedné zimy přebýval v jeskyni*

&

*chystal příchod její
& nových časů*

Dauphin 2018

This book has been translated with a financial support from:

ICELANDIC LITERATURE CENTER

Copyright © Ófeigur Sigurðsson, 2010

Title of the original Icelandic edition: *Skáldsaga um Jón & hans rituðu bréftil barnshafandi konu sinnar þá hann dvaldi í helli yfir vetur & undirbjó komu hennar & nýrra tíma.*

Published by agreement with Forlagið, www.forlagid.is

Translation © Lenka Zimmermannová, 2018

© Dauphin, 2018

ISBN: 978-80-7272-762-9

ISBN: 978-80-7272-761-2 (ePub),

ISBN: 978-80-7272-763-6 (pdf)

ISBN: 978-80-7272-831-2 (MOBI)

„Dnes ráno jsem šel jednomu člověku vyříznout nádor.“
(Životopis Jóna Steingrímssona)

Mého srdce boží potěšení & manželko

Jen díky neskonalé Boží milosti jsme se s bratrem dostali přes vysočinu na jih sem do té temnoty a došli bez úhony až do naší jeskyně. To, že jsme přežili, je milosrdenství a zázrak; na horách nás zastihla jedna z nejsilnějších bouří. Milovaná Thórunn, za chvíličku tyhle narychlo načmárané řádky předám do rukou muže, který přišel do Jeskyní: říká, že se dříve či později vydá na sever do Skagafjordu. Je to muž velikého vzrůstu, oděn do obrovského ryšavého pláště, na ramenou má nemluvně a prodává knihy, aniž by sám uměl číst. Podle toho se pozná. Jmenuje se Kristófer a slíbil, že ti tyto listy předá. Dal jsem mu za tu službu jeden říšský tolar. Čili dostaneš-li těchto pár řádků, je to potvrzení, že jsme s bratrem přežili smrtonosnou vichřici na Kjölu a jsme v Jeskyních.

Země je úplně živé stvoření. Tělo. A Thórunn, tolik mne bolí, že jsem se od tebe musel odloučiti a od nebožátka, co nosíš pod pasem, nechť je náš dobrotivý Pán při vás a dobrá bába, až děťátko bude chtít vstoupit do našeho nuzného života pozemského. Pro tentokrát nám budou muset stačit dopisy a budeme muset důvěřovat těm, kteří cestují

mezi kraji, i přestože počasí je nebezpečné a mrazivé a na severu je přetěžko. Nezmiňoval se správce Skúli o nějakých nosičích balíků / poslíčcích / poštovských / těch, kteří doručují dopisy?... Možná, že v naší zemi nikdo poštovským být nechce, jen snad tu a tam nějaký podivín a vandrák. Bylo by dobře uvést to do pořádku a mně se zdá, že už na tom Skúli pracuje s nějakými hrabaty v Kopenhagu. Tam se poštovní těší veliké úctě a mají stejno-kroje od královského krejčího, s mosaznými knoflíky a hedvábnými prýmky / tvrdé čepice / koně a trubku! Tyto osobnosti si za své cestování vydělají pěkný peníz. A v Hamburku mají dostavníky, ty se honí po celém Německu!

Tu na jihu dští Katla oheň a čmoud po celém údolí Mýrdalském a ze vzduchu padá písek a popel, takže i v pravé poledne je úplně temno. K tomu všemu prší, jako by se z konve lilo, a padá déšť se sněhem, a když se to všechno smísí, je to jakoby z těch těžkých mračen přšel hustý inkoust. Za mrazu a sucha ledový škraloup ztverdne a celý kraj vypadá jak odlitý z mědi. Vše je zapadáno, tak jak to bývá v zimách bohatých na sních, a veliké černé závěje mění celou zemi na zeleně se lesknoucí poušť. Popílkou je plné ovzduší, pronikne každou škvírou a ničí potraviny. Špatně ho snášejí zvířata a všechny pálí oči.

Je-li Bůh spravedlivý, všechno to jednoho dne skončí, s větrem odfučí a s deštěm odteče a my se opět shledáme v jarem probuzených lukách. To si strčím pampelišku za klobouk a celou tě zulíbám!

Drubý dopis

Kristófer je kdesi na cestě přes vysočinu do Ska-gafjordu s dopisem pro tebe. Tenhle obrovitý dob-rák byl sedlákem na ostrově Litlaey v Mýrdalské poušti, ale tomu je nyní konec, musel utéct a je na potulce. Když k nám přišel, zapsal jsem jeho vyprá-vění, neboť byl právě na odchodu odsud ze sopeč-ného mraku.

Jednou má sedlák cosi na práci vysoko na sva-zích svého ostrova na poušti, spravuje ohrady, ob-hlíží ovce a v hlavě má již téměř hotovou básnič-ku, je obzvlášť povedená a on chce, aby se roznesla daleko, a vtom začne země poskakovat a střída-vě tvrdnout a vláčnět a celá stráň se vlní, neshra-baná posekaná tráva se sama od sebe obrací a su-ší, zdá se mu to dobře zařízeno a myslí si, že mu Bůh splácí jeho námahu za veršování, ve své bás-ničce chválí Pána Ježíše Krista. Ale pak slyší hroz-né dunění a výbuchy, jakoby vystřelili náraz ze sta kanónů, nejdříve si myslí, že jsou nablízku piráti, potom, že nastal soudný den, ale ona je to ta ob-luda Katla! Katla začala zlostně pouštět zpod své sukně hromady bláta a špinavé vody a z palice se jí začalo kouřit, sopečné mračno stoupá k nebesům,

rozestře se za doprovodu hromů a blesků a obloha zčerná jak důlní jáma a zatemní slunce, v tu chvíli vtrhne na poušť zběsilá potopa a obklopí ostrov Hafursey, roztrhne ostrov ve dvě s takovým ráumsem, strašlivým chřestěním a skřípěním, že se celá Mýrdalská poušť stane jedním prudkým tokem, v němž se převracejí ledové kry, a to už sedlák slyší silné praskání podobné tomu, když se obrovský list papíru trhá na dva kusy, potom dunění a jeden silný úder, samý hluk, povodeň si razí cestu dál a on se na to všechno dívá ze stráně na Malém ostrově tam na samém jihu pouště, vidí, že povodeň míří k němu a škaredě se vlní, plná páchnoucího kalu; Katla nás chce všechny usmrtit, pomyslí si a křičí: Mstíš se, ty fúrie? a nastaví pěst směrem k ledovci, teď jde o život; během toho všeho zapomene Kristófer, jak zněla jeho básnička, a pokouší se z celých sil znovu si ji vybavit, aby s ní na rtech mohl radostně umřít, ale báseň se propadá v zapomnění; tok Múlakvíslu smete zprvu všechny kostely v okrsku, poté kravíny a ovčiny, pak statky, staroslavné sídlo Dyrskógar zmizí s rachotem v povodni, bylo tam 50 dveří s ozdobným kováním a mnoho krásné řemeslné práce, a pak všechna obydlí na sever od Litlaey, hned se tam místo nich naválí obrovské ledové stavby, na pohled průhledné, úplné zrcadlové

město a v nich se odráží podivuhodné plující obrazy a všechna příroda je vzhůru nohama; Kristóferovy verše jsou pryč, Kristófer odříkává modlitby jednu za druhou, náhle se k Litlaey přizene přívalová vlna a ostrov se tím nárazem zachvěje / voda nebezpečně stoupá a hltavě se zakusuje do svahů / trhající vše, co jí přijde do cesty / sedlák odříkává modlitby s dvojnásobnou rychlostí / tři naráz / přitom běží zůstáváje na místě / skáče snožmo / ale voda stoupá stále rychleji; tehdy pohlédne na svůj statek, vidí, jak tam potopa vtrhne a vmžiku s sebou bere jeho chlévy, na pastvině je 150 ovcí a všechna jehňata, to je naráz pryč, býci s řevem klesají do ledovcového proudu, to všechno je mučivý pohled, potopa polyká vše, co se jí postaví, a pak si hrozitánsky krkne, sedlák je tím nadmíru znechucen, v té metelici se obrací ledové kry se zamrzlými kameny a skálami, a na některých stojí stoleté stromy, shnilé a na kost zmrzlé, na holých větvích sedí vrány krákorajíce staré pohřební písně, teď se povodeň chystá do světnice, kterou Kristófer považoval za bezpečné místo, všichni jeho nejbližší jsou uvnitř a on ihned pomyslí na nemluvně, které spinká v kolébce, dcerušku, kterou jeho žena porodila předešlého dne / za velkého zemětřesení / vyskočila jako zátka z butelky / dopadla na nohy / sedla si a začala

plakat / dostat se na svět, to bolí / Kristóferova žena krmí nemluvně mateřským mlékem, jak doporučuje zemský lékař Bjarni, díky němu se zabránilo mnohým dětským úmrtím na Islandu a zemský lékař Bjarni je opravdovým islandským světcem! Kristófer uhání dolů ze stráně a vletí dovnitř, to už je povodeň ve světnici a bere s sebou za velikého třeskotu všechnen nábytek, Kristófer popadne dítě a dere se proti proudu ven, bláto přes ně teče a kvapem proudí do světnice, je to bláto tuhé a těžké, všichni ostatní zůstali uvnitř, mezi nimi i jeho milovaná, překrásná, znamenitá žena, z chodbičky na ní zavolá: „Setkáme se v nebesích, holubičko, miluju tě nade všecko, Bůh mi to dosvědčí, i všechny básničky v truhle...!“ Ona mu plačky pošle hubičku a zmizí v proudu, to už se Kristófer s dítětem v náručí dere na drnovou střechu statku a ví, že stavení se brzo potopí a budou z něho rozvaliny, a tak vyběhne na nejvyšší část ostrůvku a hledí přes poušť a celé Mýrdalské údolí a odtud vidí funící Katlu, černý sloup dýmu z ní uchází k nebi: „Jak je krásně v horském klínu, jak je krásně v Mýrdalu...“ to je ta říkánka! škrábe se na povrch, prosí o záchranu, to je Boží odměna, Kristófer se trochu potěší a poluje své děcko, ale celá poušť je jako rozbouřené moře a říkánka se znovu potopí, Kristófer si nemůže

vzpomenout, co je dál, a jeho obydlí se určitě co nevidět ztratí ve vodě / Kristófer stojí s dítětem na vrcholku skály / na ostrohu / je jako ohnutý dráp / ostroh pukne / objeví se hluboká trhлина / Kristófer skočí na jednu z ledových ker a s ní plují až na otevřené moře / netrvá dlouho a jsou daleko od pevniny / oceán je nese a není kam utéct / nejprve plavou mezi mnoha jinými krami, ale pak zůstanou sami / setmělo se jako v noci a vzduch je plný popela, Kristófer už nemá pojem o tom, jak plyne čas, ale čas se nezastavil, potom dostane dítě hlad a křičí jako nějaký mořský pták, na jejich kře není nic k pití, sedlák nejdřív nechá dítě olizovat led, ale děcko nechce lízat led, led je plný písku a špíny, nemluvněti se nemůže nabídnout hned tak něco, teď je každá rada drahá, Kristófer si utrhne bradavku a dá dítěti pít, dítě je spokojené a živí se během příštích dnů krví, ale pevninu není nikde vidět, stále vládne temnota a zima, mořská bouře a čisté zoufalství, Kristófer si tudíž uřízne druhou bradavku a dá dítěti pít, a tím je udrží naživu, sám líže led, plynou na moři mnoho dnů a nocí, dokud s nimi kra nedorazí ke břehu u Medallandu, odtud jde Kristófer s dítětem na rameni pěšky do Kirkjubaerského kláštera, kde dítě dostane z jednoho tamějšího prsu mateřské mléko, sedlákovi obvážou jeho rány a jeho hrud'

bez bradavek vzbudí veliký údiv, taky mu dají pořádnou hůl a Kristófer šlape dál po svých, s dítětem na rameni, přes Mýrdalskou poušť, to už voda po záplavě trochu opadla, na poušti se válejí obří kry velikosti útesů a skal vysokých až do nebe, zdá se mu, jakoby mezi nimi vedly cesty, a tu mu připadá, že tam je nespočet lidí, ruch a shon a obchody, projíždějí tudy rachotící koňské povozy a kočáry všelijakých barev a tvarů, jaké sedlák z Malého ostrova nikdy před tím neviděl: je tam jeden měděnkové barvy, druhý zářivě tyrkysový, třetí indigo, čtvrtý okrový a pátý růžový jako cukrová poleva, koně jsou černobílí a dosti velcí, na náměstích jsou svátečně oblečení lidé a jak ženy, tak muži mají na sobě štráfované šaty a v nich loupe a praská tak silně, že se ani lidé vzájemně neslyší, a klobouky mají velké, s ozdobnými péry, a holínky posázené drahými kameny, všechno se to leskne a třpytí; tihle lidé milují život, špacírují mezi vodotrysky a všelijakými potůčky a čůrky, mezi nimi jsou andělé a sochy bohů celého světa, tamhle stojí vznešený chrám veliký jako ostrůvek Litlaey, z něho vybíhají výběžky a výstupky a hejna holubic obletují jeho střechy, a samotná kupole kostela připomíná prs obryně a také jsou tam věže jako špičky útesů u Reyniru a pod nimi žebrají děti, čmuchají psi, mezi počestnými